

Sak 6/24 Kvote for betinget skadefelling av brunbjørn i region 5/ Hedmark i 2024 - 2025

Sekretariatets forslag til vedtak

Rovviltnemnda i region 5/ Hedmark vedtar en kvote på 6 brunbjørner for skadefelling i 2024/2025. Kvoten gjelder for perioden fra 1. juni 2024 til og med 15. februar 2025, eller til kvoten er fylt dersom det skjer før perioden er slutt. Kvoten gjelder for hele rovviltregion 5/ Hedmark.

Nemnda stiller følgende vilkår:

- Forvaltningsplanen for rovvilt i region 5 skal ligge til grunn for iverksettelse av eventuelle fellingstillatelser, jf. også rovviltforskriften §§ 1, 6 og 9.
- Felling eller forsøk på felling av brunbjørn skal umiddelbart meldes til Statsforvalteren på telefon 970 29 840. Skytter har ansvaret for at meldingen kommer frem, også der dette viderefremmes via andre (f.eks. fellingsleder). Utenom åpningstidene for Statsforvalterens vakttelefon, skal det sendes melding på SMS.
- Den som skadeskyter brunbjørn, skal uten opphold underrette Statsforvalteren på telefon 970 29 840 og nærmeste politimyndighet.

Vedtaket er fattet etter § 7 og § 8 i rovviltforskriften, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Gjennom saksutredningen er nemnda forelagt den siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen om brunbjørnens bestandsstatus- og utvikling. Nemnda viser til sekretariatets vurderinger om at et slik uttak ikke vil medføre for stor belastning på bestanden av brunbjørn, og at de rettslige vilkårene for å fastsette kvote for skadefelling av brunbjørn er oppfylt.

Her finner du [naturmangfoldloven](#) og [rovviltforskriften](#).

Bakgrunn for saken

Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå på husdyr eller tamrein. Skadefelling retter seg mot enkeltindivider, og er ikke et virkemiddel som kan benyttes til å regulere bestanden. Regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt.

De regionale roviltnemndene har myndighet til å fatte vedtak om kvote for skadefelling jf. roviltforskriften § 8, når bestanden ligger over det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen. Fellingstillatelse gis av Statsforvalteren innenfor den kvote og den områdeavgrensning som er satt, jf. roviltforskriften § 9. Kvote for betinget skadefelling gjelder fra 1. juni til og med 15. februar.

Bestandsstatus for brunbjørn

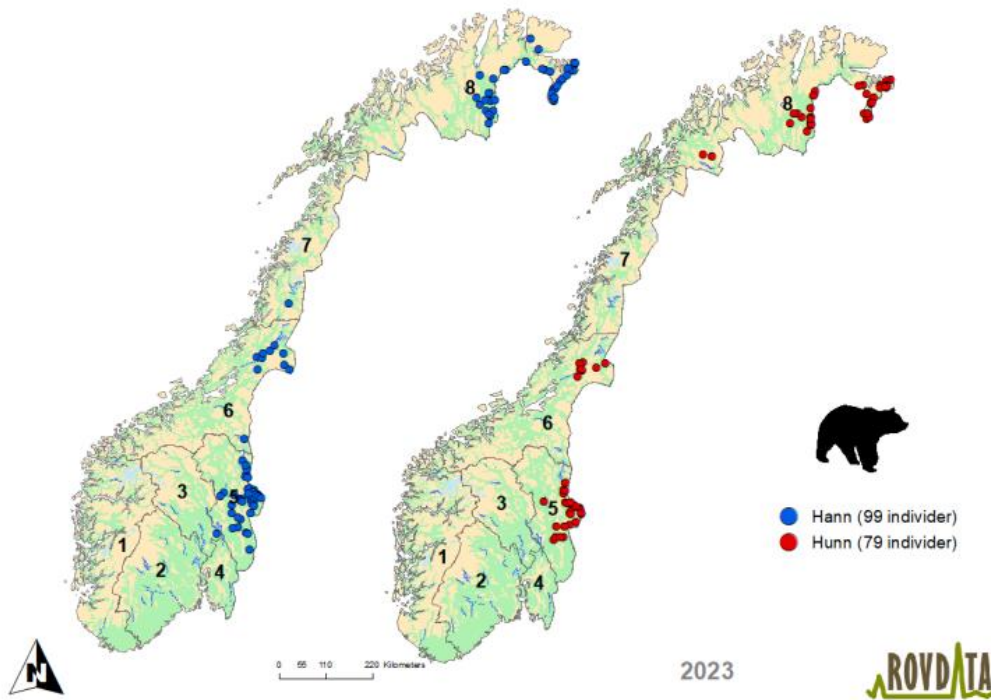
Brunbjørnbestanden overvåkes ved årlig innsamling og analyse av DNA-prøver. DNA-analysene gir fortløpende informasjon om nye individer, geografisk utbredelse og kjønnsfordeling. I tillegg danner dette grunnlaget for å estimere antallet ynglinger i Norge og de ulike roviltregionene.

Rundt 2 800 brunbjørner ble registrert i Sverige høsten 2022, etter at årets lisensjakt var avsluttet. Dette viser en ny nasjonal beregning av bjørnebestanden. Samtidig viser en foreløpig beregning etter lisensjakten på bjørn i 2023 at antallet bjørner reduseres, og det anslås å være rundt 2 450 bjørner høsten 2023.

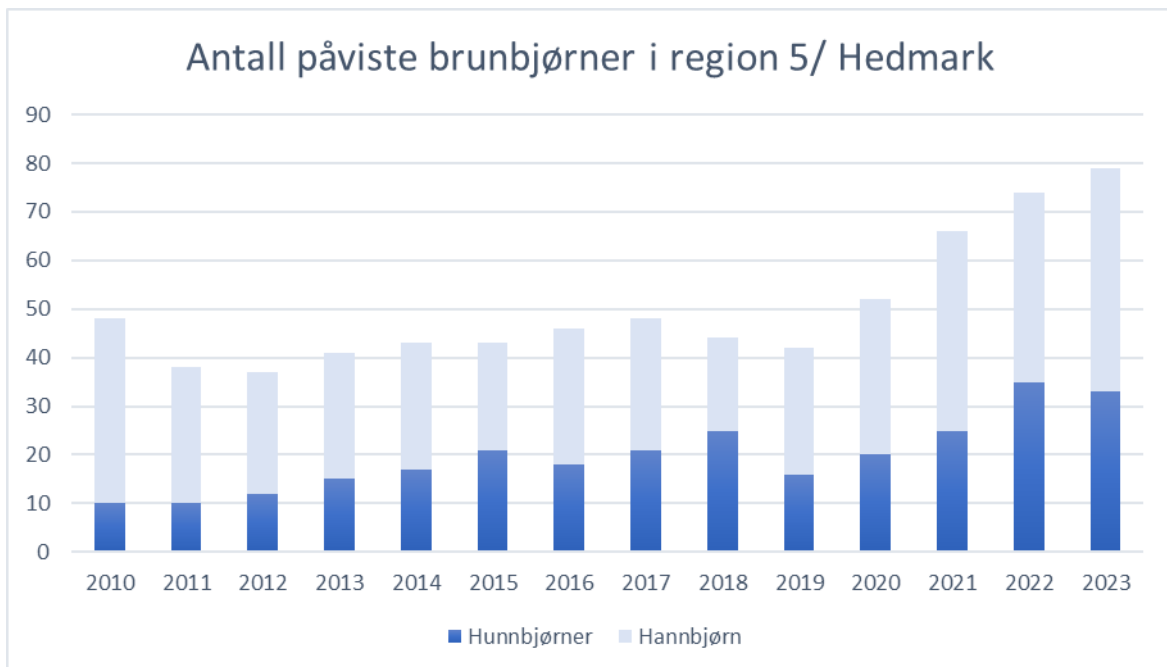
Brunbjørner som er blitt identifisert gjennom DNA-analyser på den norske siden av riksgrensen, også kan bli felt i Sverige, inkludert binner. Naturvårdsverket oppgir på sine nettsider at brunbjørnbestanden i Sverige har vært i tilbakegang de siste årene, og dette tilskrives i stor grad økt jaktrykk gjennom lisensfelling.

I 2023 ble det påvist 178 brunbjørner i Norge, som er en økning på 3 individer sammenlignet med 2022. Dette er minimumstall for antallet brunbjørner som har oppholdt seg i Norge i løpet av 2023. Av disse var 79 hunnbjørner og 99 hannbjørner. Dette er det høyeste antall individer som er påvist i Norge siden 2009.

I 2023 ble det påvist 79 brunbjørner med geografisk midtpunkt i region 5/ Hedmark (figur 1). Av disse var det 33 hunnbjørner og 46 hannbjørner. Dette er en økning fra 2022 da det ble registrert totalt 74 brunbjørner, og det høyeste antallet som er påvist siden registreringen startet i 2009. Totalbestanden av binner har vært stabil de to siste årene, mens antall hanner har økt. Det er stor forskjell på vandringsmønsteret til hannbjørner og binner. I hovedsak er det hannbjørner som opptrer i beiteområder for sau og som også blir felt gjennom skadefelling og lisensfelling.

Figur 1: Geografisk lokalisering av individbestemte prøver i 2023 påvist med DNA-analyse. Hvert individ vises som det geografiske midtpunktet til DNA-prøver fra individet. Kilde: NINA Rapport 2454.

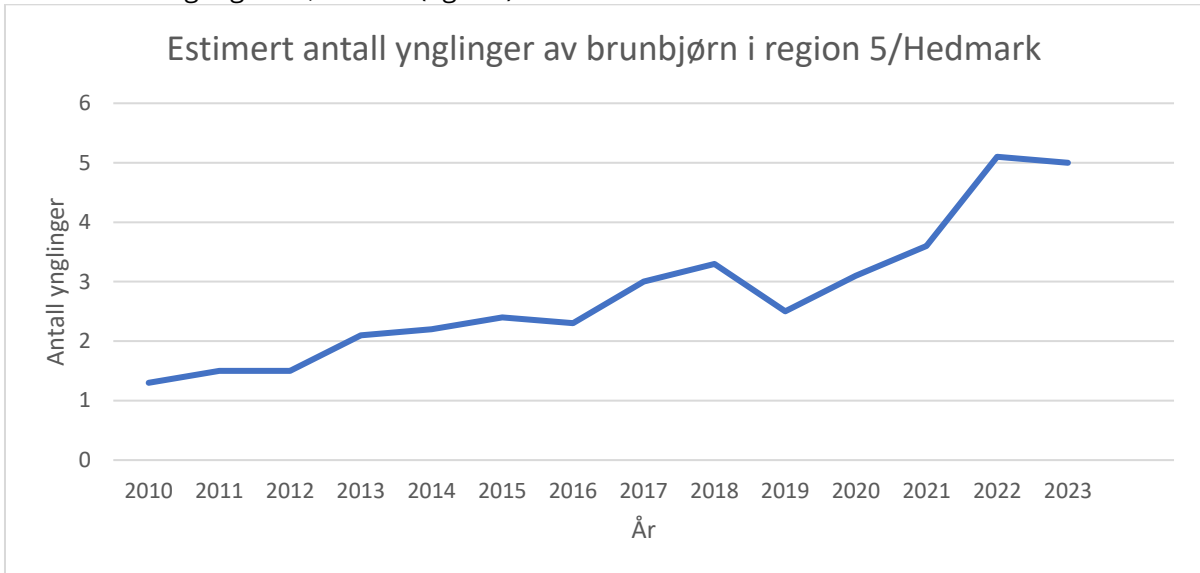

Figur 2 Brunbjørner påvist ved hjelp av DNA i region 5/ Hedmark i perioden 2010 til 2023, fordelt på kjønn.

Estimat av antall ynglinger

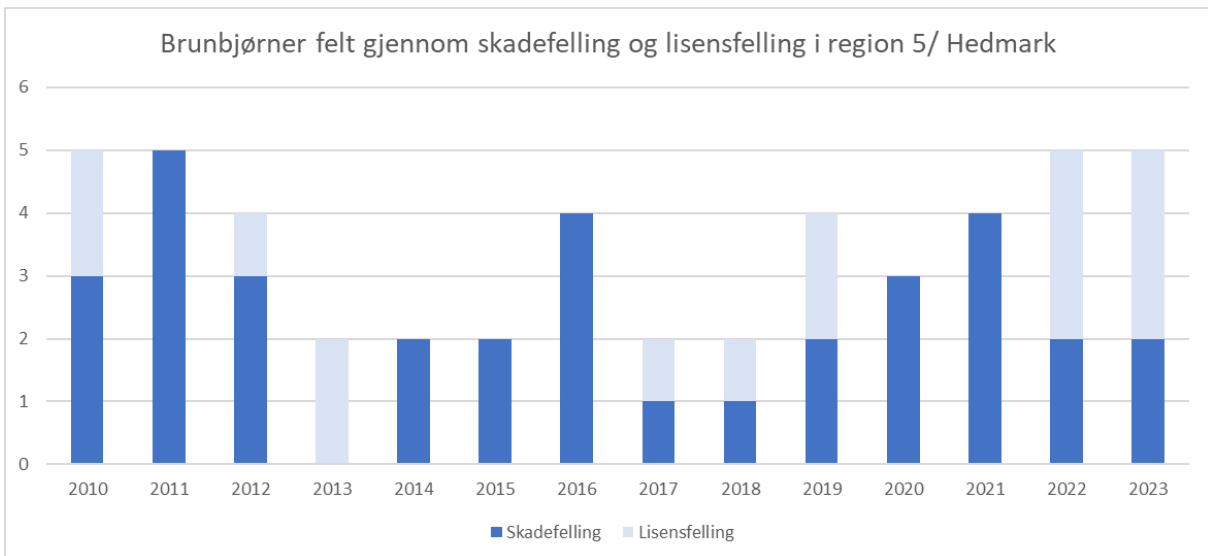
Antallet ynglinger beregnes på bakgrunn av antallet registrerte hunnbjørner og deres geografiske lokalisering. For 2023 er det estimert at det var 9,6 ynglinger av brunbjørn i Norge. Dette er kun en økning på 0,1 ynglinger fra 2022. I region 5/ Hedmark er det estimert 5 ynglinger i 2023, noe som er en nedgang fra 5,1 i 2022 (figur 3).

Figur 3: Estimert antall ynglinger av brunbjørn i region 5/ Hedmark i perioden 2010 til 2023.

Skadefelling, lisensfelling og annen avgang

I beitesesongen 2023 ble det felt to brunbjørner gjennom skadefelling i region 5/ Hedmark. Disse ble trukket fra den fastsatte lisensfellingskvoten på seks bjørner. Det ble senere felt tre brunbjørner gjennom lisensfelling.

Figur 4: Antallet brunbjørner felt gjennom skadefelling og lisensfelling i region 5/ Hedmark i perioden 2010 - 2023 (tall fra Rovbase).

Tap og skadesituasjonen for husdyr og tamrein på beite

Sau

Det har vært en betydelig reduksjon i antallet skader på sau forårsaket av bjørn siden 2009, men med viss variasjon mellom år. Skader på sau er først og fremst forårsaket av hannbjørner på vandring. Utbredelsesområdet til binner i region 5 har lenge vært avgrenset til østlige områder, mot riksgrensen til Sverige. De senere årene har det vært stadig hyppigere forekomst av binner også lenger øst mot Glomma, i hovedsak innenfor forvaltningsområdet for brunbjørn. I disse områdene slippes det ikke sau på utmarksbeite. Det forekommer derfor sjelden skader på sau forårsaket av binner. I 2023 ble det for første gang i nyere tid felt en binne vest for Glomma i Elverum kommune.

Storfe

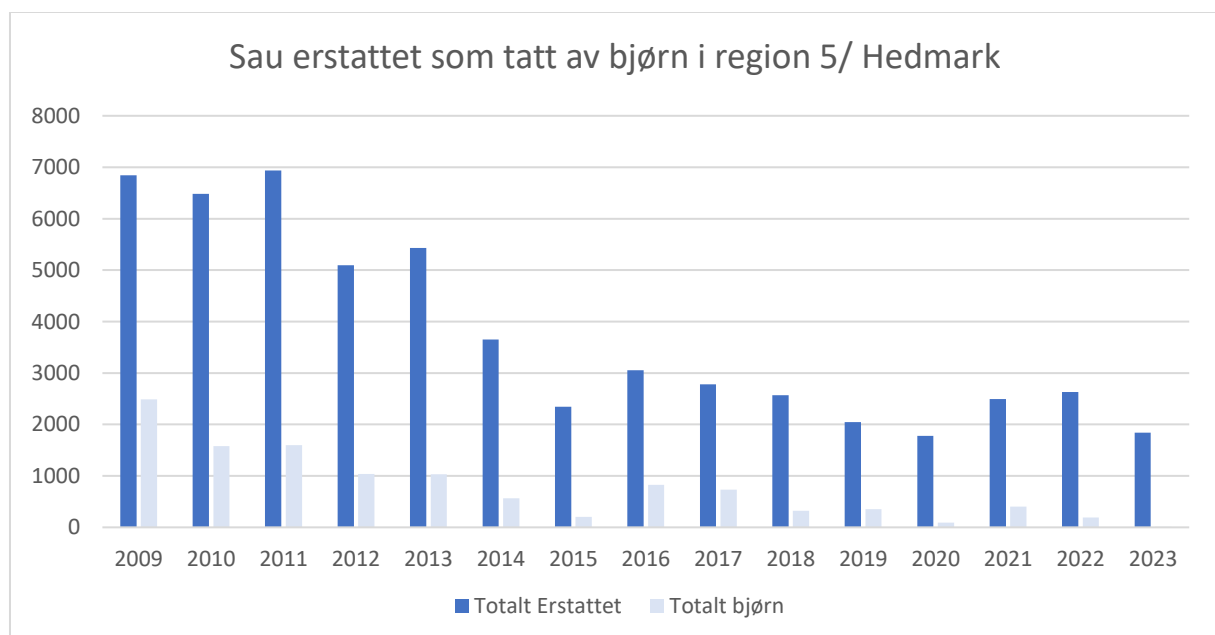
Enkelte år har det forekommet skader på storfe forårsaket av bjørn, men omfanget er begrenset. Siste dokumenterte skader på storfe i Hedmark var i 2015 (4 skader). Tre av disse skadene ble påvist i Åmot og Elverum, innenfor forvaltningsområdet for bjørn.

Tamrein

I områdene til Elgå reinbeitedistrikt forekommer det årvisse skader forårsaket av bjørn. I disse områdene kan det også forekomme binner som utgjør et skadepotensial. I reindriftsåret 2022/2023 ble det erstattet 70 tamrein som tatt av bjørn i Elgå reinbeitedistrikt. Dette var en økning i forhold til året før, da det ble erstattet 36 tamrein som tatt av bjørn.

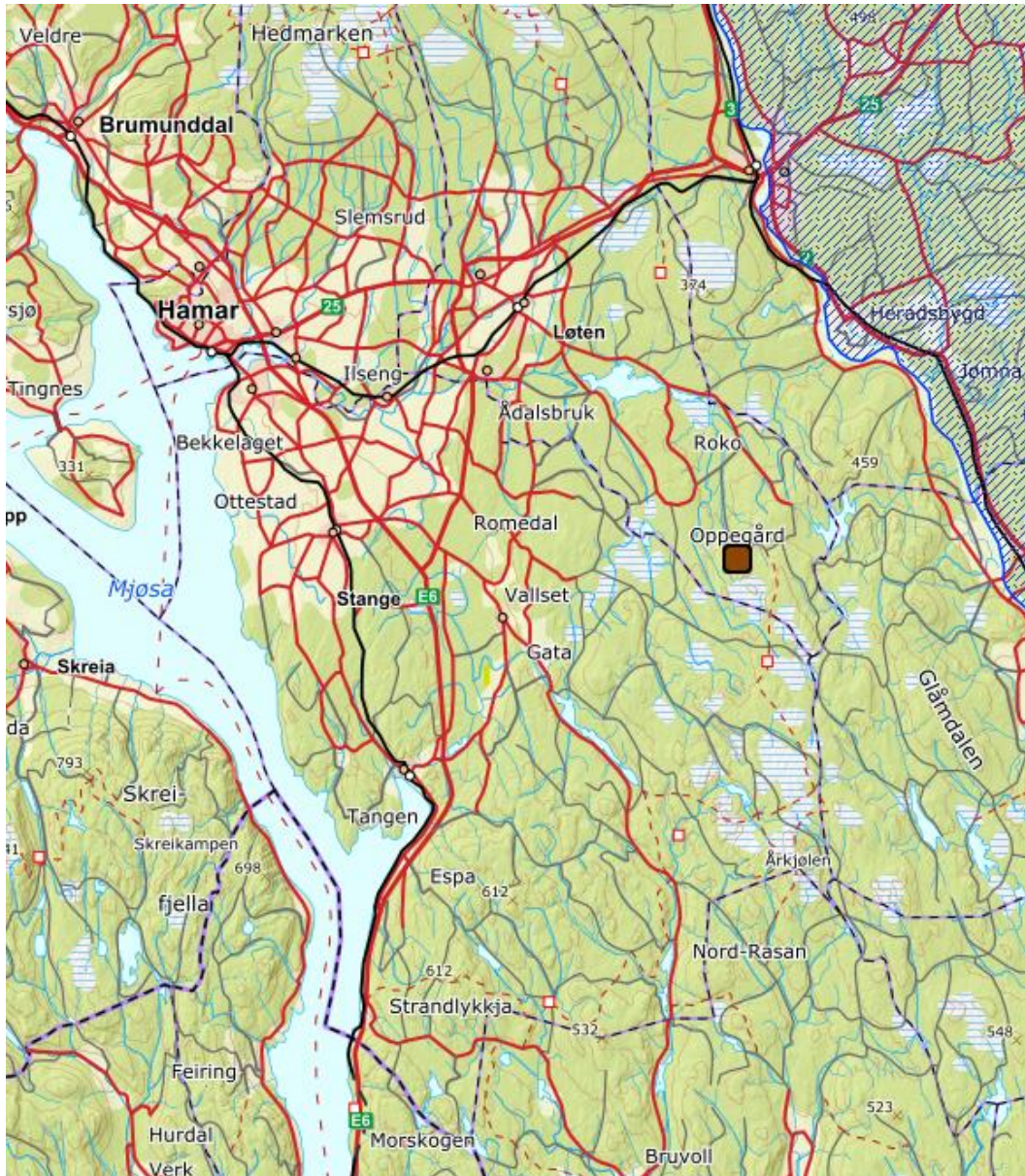
Bikuber

Enkelte år forekommer det også skader forårsaket av bjørn på bikuber, særlig i forbindelse med lyngtrekk i Engerdal, Trysil og Rendalen. I løpet av de siste årene har Hedmark birøkterlag iverksatt omfattende inngjerding av bigårder som er skadeutsatt, og skadepotensialet er nå redusert. Statsforvalteren har støttet tiltaket med skadeforebyggende midler.

Figur 5: Antall sau erstattet totalt og som er erstattet som tatt av bjørn i region 5/ Hedmark i perioden 2009 – 2023. Det er kun 8 individer erstattet som tatt av bjørn i region 5/Hedmark i 2023.

Figur 6: Dokumenterte skader forårsaket av bjørn på husdyr og tamrein i region 5/ Hedmark og tilgrensende områder i beitesesongen 2023.

Sekretariatets vurderinger

Om rovviltnemndas myndighet

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for skadefelling, jf. forskriften §§ 7 og 8, når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4. Videre har rovviltnemnda vedtaksmyndighet når det er 10 ynglinger eller mer av bjørn i Norge.

Ifølge de offisielle rapportene fra Nasjonalt overvåkingsprogram er det for 2023 estimert 9,6 ynglinger på landsbasis. I region 5/ Hedmark er det estimert 5 ynglinger. Bestanden ligger dermed over det regionale bestandsmålet på 3 ynglinger i regionen, og nemnda har myndighet til å vedta kvote for betinget skadefelling.

Sekretariatenes vurdering av det rettslige grunnlaget

Brunbjørn er fredet i Norge. Felling kan likevel tillates blant annet for å forhindre skade på husdyr og tamrein jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd, bokstav b. Etter annet ledd kreves det i tillegg både at uttak ikke truer bestandens overlevelse og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Loven må forstås slik at den oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang. For brunbjørn er det i praksis skade på sau og tamrein som er aktuelle skadetyper.

Vilkåret om at uttaket må avverge skade

I områder hvor brunbjørn kan komme i kontakt med beitedyr vil det alltid være en mulighet for at skader kan oppstå. Viktige beiteområder for sau og tamrein dekker store deler av beiteprioritert område i forvaltningsplanen. I disse **områdene** slippes det et stort antall sau og tamrein på utmarksbeite, og det oppstår årlige og til dels betydelige tap av beitedyr forårsaket av brunbjørn. Hvor skadene oppstår, og hvor omfattende de er, varierer fra år til år. I 2023 ble det erstattet 8 sauer og 70 tamrein som tapt til brunbjørn, alle i beiteprioritert område. Det var et betydelig høyere tap av sau til bjørn i 2022, da det ble erstattet 191 sauer.

Selv om skadepotensialet generelt er begrenset innenfor forvaltningsområdet for bjørn, hvor det ikke er tamreindrift eller slippes sau på utmarksbeite, kan det oppstå konkrete hendelser som likevel oppfyller vilkårene for å iverksette betinget skadefelling. Det har forekommet tilfeller hvor brunbjørn har angrepet storfe, eller hvor bjørn har kommet seg innenfor rovviltavvisende gjerder og gjort betydelig skade på sau. Statsforvalteren har i noen av disse tilfellene innvilget skadefellingstillatelse på bjørn. Sekretariatet mener derfor at skadefellingskvoten bør gjelde for hele region 5/ Hedmark for å kunne håndtere akutte skadesituasjoner der vilkårene for felling er oppfylt. Sekretariatet viser i den sammenheng til at Statsforvalteren i hvert tilfelle der det kan være aktuelt å gi fellingstillatelse må vurdere om vilkårene i rovviltforskriften og naturmangfoldloven er oppfylt. Forvaltningsplanen for rovvilt i region 5 skal ligge til grunn for iverksettelse av eventuelle fellingstillatelser. Det vil være høyere terskel for å iverksette felling innenfor forvaltningsområdet for brunbjørn enn i beiteprioriterte områder. Vilkåret i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b anses med bakgrunn i dette å være oppfylt for å fastsette kvote for skadefelling gjeldende for hele region 5.

Sekretariatet for roviltnemnda i region 5- saksframlegg

Vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse- fastsetting av kvote

Ifølge naturmangfoldloven § 18, andre ledd, kan vedtak bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Ved vurdering av kvote for skadefelling skal roviltnemndene, ifølge kommentarene til roviltforskriften § 7 annet ledd, gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle bestandsmålet for regionen.

Bestanden av brunbjørn nasjonalt ligger under det fastsatte bestandsmålet, samtidig har det vært en økning i antall estimerte ynglinger de siste årene (fra 8,1 i 2021 til 9,6 i 2023). Det har også vært en økning i antallet registrerte bjørner på landsbasis fra 2021-2023.

Brunbjørnbestanden i region 5/ Hedmark synes å være styrket de seneste årene, både når det gjelder estimerte ynglinger og antallet bjørner i bestanden, men også ved at andelen hunndyr i populasjonen har økt. I 2022 var det høyeste antallet av både binner og individer totalt i regionen siden registreringen startet i 2009. I 2023 var det en svak nedgang i antallet binner, men en ytterligere økning i totalbestanden. Binneandelen er fortsatt relativt høy. Dette gir større trygghet for at bestandsmålet nås også kommende år. I 2023 var det en avgang på fire hannbjørner og en hunnbjørn i regionen, alle ble felt ved skadefelling og lisensfelling. Disse inngår blant de bjørnene som er registrert gjennom DNA i 2023. Det er også viktig å være oppmerksom på at brunbjørner som er registrert med DNA på norsk side av riksgrensen kan være felt i Sverige, dette gjelder også binner. Naturvårdsværket oppgir på sine nettsider at brunbjørnbestanden i Sverige har vært i nedgang de seneste årene, og at dette er en forventet effekt av økt uttak gjennom lisensfelling.

Sekretariatet viser til siste opplysninger om bestandsstatus og bestandsutvikling for brunbjørn, samt kjent avgang i bestanden. Med hensyn til muligheten for å nå bestandsmålet kommende år, og at bestanden ikke påføres en for stor samlet belastning, mener sekretariatet at det kan felles inntil seks brunbjørner i region 5/Hedmark i 2024. Et slikt uttak ansees å ikke ville true brunbjørnbestandens overlevelse jf. naturmangfoldloven § 18 andre ledd. Med et slikt uttak mener sekretariatet at det også vil være tilstrekkelig sikkerhet for minimum 3 ynglinger av brunbjørn i regionen kommende år. Erfaringsmessig blir det sjeldent felt binner under skadefelling.

Vurdering av vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte

Skadepotensialet kan mest effektivt reduseres gjennom tiltak som skiller beitedyr og bjørn, f.eks. forsinket slipp, tidlig nedsanking eller hjemmebeite. Dette er samtidig inngripende tiltak som legger begrensninger på beitebruken. Det fremgår av roviltforliket at soneinndelingen skal forvaltes tydelig. Dette innebærer blant annet at beitenæringen skal tilpasses rovilt i roviltprioriterte områder, mens det i beiteprioriterte områder skal være lav terskel for uttak av rovilt.

Sekretariatet viser til at skadefelling ikke er et virkemiddel for å regulere bestanden, men at formålet er å håndtere akutte skadesituasjoner. Statsforvalteren skal gjøre en vurdering av om formålet kan nås på annen tilfredsstillende måte i hvert tilfelle der det kan være aktuelt å gi skadefellingstillatelse, der også prinsippet om differensiert forvaltning skal vektlegges.

Med hensyn til det ovenstående anser sekretariatet at det ikke finnes andre forebyggende tiltak som på en tilfredsstillende måte kan redusere skadepotensialet på beitedyr. Sekretariatet anser at vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte er oppfylt.

Sekretariatet for rovviltnemnda i region 5- saksframlegg

Naturmangfoldloven §§ 8-12

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet skal tuftes på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, jf. naturmangfoldloven § 8. Bjørnebestanden er godt undersøkt med årlige bestandsregistreringer, og man har dermed god oversikt over status og utvikling i bestanden.

”Føre-var-prinsippet” i § 9 sier at når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan beslutningens virkning vil være på naturmiljøet, skal man unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Sekretariatet anser at det foreligger tilstrekkelig kunnskap til at nemnda kan fatte vedtak, og føre-var prinsippet kan tillegges mindre vekt.

Ut ifra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om bestandsstatus og utvikling for brunbjørn mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne anbefale en kvote for betinget skadefelling av brunbjørn, uten at den samlede belastningen blir for stor og irreversible skader vil påføres bestanden, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Paragraf 11 anses ikke som relevant i denne sammenheng.

Sekretariatet viser til prinsippet om differensiert forvaltning av rovvilt, jf. rovviltforskriften § 1 og forvaltningsplanen for rovvilt i region 5/ Hedmark. Med differensiert forvaltning menes at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltartene. Ved å nytte differensiert forvaltning mener sekretariatet at prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, herunder lokalisering, i naturmangfoldloven § 12 er ivaretatt.

Sekretariatets konklusjon

Antallet estimerte ynglinger i region 5/ Hedmark er over det regionale bestandsmålet for brunbjørn. Rovviltnemnda har dermed myndighet til å vedta kvote for skadefelling. Sekretariatet anser at det rettslige grunnlaget for å fastsette kvote for skadefelling er oppfylt for hele regionen. For å forebygge skader på beitedyr, og med hensyn til bestandssituasjonen, anbefaler sekretariatet at det fastsettes en kvote for skadefelling på 6 brunbjørner. Kvoten for skadefelling gjøres gjeldende for hele rovviltregion 5/ Hedmark.

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Thomas Olstad
seniorrådgiver

Sekretariatet for Rovviltnemnda i region 5, 07.05.2024

Vedlegg 1: Soneinndeling i forvaltningsplanen for rovvilt i region 5/ Hedmark.

